

فهرست کتاب الوجوب

ردیف	مضمون	صفحه	مضمون
۲	اثبات ذات و وجود	۶	حمد و نعت -
۳	اقتناع عارض مع معلول -	۷	اسم مصنف و اسم شرح مصنف -
۴	عمیقت اعتبارات اربعه وحدت -	۸	سبب تصنیف کتاب -
۵	سکون و اضطراب ذاتیه -	۹	تقدم وجوب بر امکان -
۶	ادراک اعتبارات اربعه مع قابلیت اسماء کلها -	۱۰	مقدمه کتاب -
۷	وجدان برزخ البرزخ مع اضطراب	۱۱	التمساع معاینه -
۸	ادراک قابلیت محض مع سکون محضی	۱۲	ادسح نهائیه -
۹	عجز عن الادراک -	۱۳	انبساط مشاهده -
۱۰	المنزل الثانی فی اثبات الالوهیت و ما يتعلق بها -	۱۴	اطلاق مشاهده -
۱۱	غیرت نسبی التصافات اربعه -	۱۵	غرض و غایت -
۱۲	تشریحات ثلاثه -	۱۶	الدر الاول فی اثبات الذات والوحدت الالوهیت و ما يتعلق بها و فی ثلثه منازل -
۱۳	تکمیل سبع صفات -	۱۷	المنزل الاول فی اثبات الذات والوحدت و ما يتعلق بها -

کتابخانه
۱۹۵۷

صفحہ	مضمون	صفحہ
	اثبات برزخ کبیرے۔	۱۰
۱۲	عرفان سبع صفات مع قابلیات	۱۲
۱۵	اسما رکبیا۔	۱۵
۱۶	معانہ برزخ کبیرے۔	۱۶
۱۷	المنزل الثالث فی اثبات الاعمیان	۱۷
۱۸	الثابتہ۔	۱۸
۱۹	اشکالی وراعیان ثابتہ ووقع اشکال لاجتہاد	۱۹
۲۰	انتساب اعیان ثابتہ۔	۲۰
۲۱	معانہ اعیان ثابتہ۔	۲۱
۲۲	الدور الثانی فی حد الذات والوحد	۲۲
۲۳	والالوہیت وما يتعلق بہا وفی منزل	۲۳
۲۴	متعدوۃ۔	۲۴
۲۵	المنزل الاول فی حد الذات والوحد	۲۵
۲۶	وما يتعلق بہا۔	۲۶
۲۷	مخصیۃ ذات بحت۔	۲۷
۲۸	حرفیت اعتبارات اربعہ عینیہ۔	۲۸
۲۹	حرفیت برزخ البرزخ	۲۹
۳۰	المنزل الثانی فی حد الالوہیت وما	۳۰
۳۱	يتعلق بہا	۳۱
۳۲	حد ووالۃ	۳۲
۳۳	غیرت لہ	۳۳
۳۴	عینیت حقا	۳۴
۳۵	ارادۃ حقیقا	۳۵
۳۶	اقتدارا	۳۶
۳۷	قوة اطلاق	۳۷
۳۸	ساعت مط	۳۸
۳۹	بصر محیط	۳۹
۴۰	تشکیل و	۴۰
۴۱	کلام قد	۴۱
۴۲	انضمام	۴۲
۴۳	اربعہ	۴۳
۴۴	حد برزخ	۴۴
۴۵	حد کبر	۴۵
۴۶	یافت	۴۶
۴۷	نسبتا	۴۷
۴۸	انبساط	۴۸

صفحة	مضمون	صفحة	مضمون
٢١	استحالة ورفع استحالة -	٢٦	تجلى اشتعاله اسم باعث وتجلي استحبابه اسم نفس كل -
٢٢	ربط وجوب وربط امكاني -	٢٤	انتساب بين الرب والمرئوب -
٢٣	تشابهات الشان كامل -	٢٧	اب و ام علوي و اطلاقي ومعنوي وسفلي -
٢٤	المنزل الثالث في اثبات الاسماء	٢٨	تجلى قابله اسم باطن وتجلي طاربه اسم طبيعت كل -
٢٥	الخصيصة والاصنافية واختلاف ظهورها -	٢٩	ولدا اطلاقيه ومرت علويه -
٢٦	اتصال وانفصال الوهيت -	٣٠	انتساب بين الرب والمرئوب -
٢٧	اختلاف ظهور اسماء وصفات في تعدهم	٣١	ابعد ثلثه فرضيه ووهيميه -
٢٨	والكثرة مظاهرات -	٣٢	تجلى واهبه اسم آخر وتجلي قابله اسم جوهرية -
٢٩	حد و صفات حقيقه واصنافيه -	٣٣	اشكال اول ودوم ورفع آن -
٣٠	عميئت وغيرت صفات به موصوفه	٣٤	انتساب بين الرب والمرئوب -
٣١	تعريف اسماء الهية مشروطيه -	٣٥	تجلى ظاهرة اسم ظاهري وتجلي مميزة اسم شكل كل -
٣٢	تعريف اسماء الهية غير مشروطيه -	٣٦	التزام غنائى والتزام افتقارى -
٣٣	تعريف اسماء كونية مشروطيه -	٣٧	انتساب بين الرب والمرئوب -
٣٤	المنزل الرابع في حدود الاسماء		
٣٥	الالهيّة والكونيّة وما يتعلق بها -		
٣٦	تجلى انبساطيه اسم بدعي وتجلي انقباضيه عقل كل -		

صفحہ	مضمون	صفحہ
۳۴	تجلی واسم حکیم و تجلی قابضہ اسم	۳۹
۳۵	جسم کل - لفت کائن و کون -	۳۹
۳۶	ملفوظات کائن و کون -	۳۹
۳۷	انتساب بین الرب والمرئوب -	۳۹
۳۸	المنزل الخامس فی حدود الاسرار الخائفة	۳۹
۳۹	عشرین الایاتہ والکوئیۃ وما یتعلق بها	۳۹
۴۰	تجلی محیطہ اسم محیطہ و تجلی عرشہ	۴۱
۴۱	اسم عرشہ -	۴۱
۴۲	استوار رحمن علی العرش -	۴۱
۴۳	شک قوی و رفوآت -	۴۲
۴۴	مذہب حضرات صوفیہ -	۴۲
۴۵	مذہب حضرات متکلمین -	۴۲
۴۶	اختیار مذہب مصنف کان اشرارہ -	۴۳
۴۷	انتساب بین الرب والمرئوب -	۴۳
۴۸	تجلی موجودہ اسم شکور و تجلی مستبصرہ	۴۳
۴۹	اسم کرسی -	۴۳
۵۰	جہتین اسم شکور و جہتین اسم کرسی -	۴۳

صفحہ	مضمون	صفحہ	مضمون	صفحہ
	فلک المشتري -	۵۳	تشبیل اسم مصور -	
۲۵	انتساب بین الرب والمربوب -	۵۴	اسمکۃ لطیف -	
	تجلی استیلایہ اسم قاهر و تجلی مستولید =		انتساب بین الرب والمربوب -	
	اسم فلک المریخ -	۵۵	تجلی مناصبہ اسم محصی و تجلی مستدیرہ اسم فلک لوطا -	
	اقتدارت اربعہ بحسب استقرار =		انواع احاطہ اسم محصی -	
۲۶	انتساب بین الرب والمربوب =	۵۶	امتیاز میان اسم محصی و اسم محیط -	
	تجلی مہمورہ اسم نور و تجلی منورہ اسم فلک القمر =		انتساب بین الرب والمربوب -	
۲۷	جنتین اسم نور و جہنمین اسم فلک الشمس =	۵۷	تجلی لایحہ اسم مبین و تجلی منورہ اسم فلک القمر -	
۲۸	اختلاف مذاہب -	۵۸	شناخت اسم مبین و اسم ظاہر -	
	علماء متکلمین و عرفاء متصوفین -		لامعت اسم فلک القمر -	
۵۰	بنیاء علماء متکلمین و بنیاء عرفاء متصوفین -		انتساب بین الرب والمربوب -	
	اتباع مصنف کان اللہ -	۵۸	تجلی سیرہ اسم قابض و تجلی مجرہ اسم کرۃ ثانیہ -	
	انتساب بین الرب والمربوب -		قوتین اسم قابض و قوتین اسم کرۃ ثانیہ -	
۵۱	تجلی مصورۃ اسم مصور و تجلی مستدیرہ اسم فلک الزہرہ -		لف کون و لفظ فیکون -	
	تریدات عقلیہ -		انتساب بین الرب والمربوب -	
۵۲	ترقان صورتوں کے مختلف -	۵۹	تجلی موثرہ اسم حی و تجلی متاثرہ اسم کرۃ بیوا -	
۵۳	رہنما حسن الصور -		نوعین اسم حی و متصفین اسم کرۃ بیوا -	
		۶۰	انتساب بین الرب والمربوب -	

صفحة	مضمون	صفحة
تنوعات	٦٨	٦٠
تجليات	٦٩	٦١
انتساب	=	=
تجلی لطیفه	=	=
انتساب	٦٠	٦٢
تجلی معجزه	=	=
تجلیات	٦١	٦٣
کلیفیات	=	=
ماخوذ	=	=
انعام	٦٢	٦٥
انتساب	=	=
تجلی عالی	=	=
انسان	٦٣	٦٦
علوم	=	=
المنزل	٦٤	=
عشرین	=	٦٤
عرفان	=	٦٨
عرفان	=	=

صفحہ	مضمون	صفحہ	مضمون
۷۶	عرفان اسماء سے منسوب الالہیۃ الکلیۃ۔	۸۱	عمیئت اعتبارات اربعہ۔
۷۷	الدوران الثالث فی کثۃ الذات والوحدۃ	۷۷	احدیث سبلی وحدت وواحد ثبوتی وحدت
۷۸	والالوہیت بصورت آخری وہو	۷۸	وحدت مطلقہ۔
۷۹	منحصرتی منازل متعددہ۔	۷۹	المنزل الثالث فی کثۃ الالوہیت وما
۸۰	المنزل الاول فی اضطر الذات و سکونہا	۸۰	یتعلق بہا بصورۃ آخری۔
۸۱	ابطال سکون واضطرار جوہری۔	۸۱	اشراع وجود سادس۔
۸۲	برائیت ماہیت صرف از قوۃ و فعل۔	۸۲	تعیین ثانی۔
۸۳	عمیئت سکون واضطرار۔	۸۳	عمیئت وغیرت تعین اول و ثانی با
۸۴	المنزل الثانی فی کثۃ الذات والوحدۃ	۸۴	اضطرار صرفی۔
۸۵	وما یتعلق بہا۔	۸۵	عمیئت وغیرت اسماء وصفات باصطلاح
۸۶	اشراع وجود ثالث۔	۸۶	الوہیت۔
۸۷	عمیئت وجود حقیقی با ماہیت خود۔	۸۷	عمیئت وغیرت اسماء وصفات سبیل دیگر
۸۸	برائیت ماہیت صرف بوجود زائدہ	۸۸	قدم صرف و قدم اضافی۔
۸۹	اعمت بار وجود خامس۔	۸۹	نثار صفات خمسہ حقیقیہ۔
۹۰	اعتبارات اربعہ۔	۹۰	الوہیت مطلقہ ومیدۃ الفیاض۔
۹۱	تعیین اولیٰ۔	۹۱	نثار صفات جمال و جلال و کمال و تعریف آئینہ
۹۲	نسبت اعتبارات اربعہ با سکون واضطرار	۹۲	المنزل الرابع فی اثبات وحدانیۃ
۹۳	استثنا و انکشاف سکون واضطرار	۹۳	اللہ تعالیٰ۔

صفحه	مضمون	صفحه	مضمون	صفحه
۸۶	وجود واحد -	۴۱	کمال جمیع انبیاء و رسل بتشریح فقط او پیشبینه	
۸۷	برائیت وجود واحد از حقیقی و اضافی		اعتبار حقیقت آنحضرت علیه الصلوة	
۸۸	توقف واحد حقیقی بمعنی اولیاء لمتنع		والسلام به وحدت مطلقه -	
۸۹	توقف واحد اضافی بمعنی لا تقف عنده		کمال آنحضرت بجامع الامرین -	
۹۰	حیثیت واحد صرف بوجود واجب		خاتمه	
۹۱	ابطال جهات متکثره واجب الوجود		محضیت مرتبه اول ذات	
۹۲	جهت اضافیه واحده و مثال آن -		اطلاق مرتبه ثانی وحدت	
۹۳	واجب نما -	۹۲	مطلق مرتبه ثالث الوهیت -	
۹۴	فزار نامشاهی -		نسبت مرتبه اول با مرتبه ثانی و ثالث	
۹۵	ممکن نمسا -		نسبت مرتبه ثانی با مرتبه اول و ثالث	
۹۶	عیون سالبه الوهیت مطلقه -		نسبت مرتبه ثالث با مرتبه اول و ثانی	
۹۷	عیون موجبه الوهیت مطلقه -		مرتبه اول بالذات صرف آمد -	
۹۸	المنزل الخامس فی احکام الرسالت والنبوة وما يتعلق بهما -	۹۳	مرتبه ثانی بالذات اطلاق گشت -	
۹۹	نسبت سالت نبوت با تصافات اربعه الوهیت		مرتبه ثالث بالذات مطلق شد -	
۱۰۰	نسبت الامر و نواهی بر اثبات ثلاثه الوهیت		نمایش ذات در وحدت والوهیت	
۱۰۱	نتیجه رسالت و نبوت -		نمایش وحدت در ذات والوهیت	
۱۰۲	تحقق جمالی جمیع انبیاء و رسل به الوهیت مطلقه		نمایش الوهیت در ذات و وحدت	

هو الذی یبلیغنا فی التوفیق الالهی و سبل السیرة الالهیة

این رساله ایست که منجمله و بدیع مبدعه در فن اصول تحقیق و معارف و قایم موسوم به
حضرت شاه میرزا سردار بیگ صاحب قبله قدس ستره العزیز

الاجوب

از تصنیفات عالیجات قدوة السالکین زین العارفين
حضرت مولانا مولوی شاه محمد صاحب قبله صدیق حقیقی و قادری خلیفه
باستقامت عقیده تشدد ان قدیم علیم الدین محمد و محمد عبدالرحیم کمان الله لهما

کتابخانه و قریه مظفر آباد

حَمْدٌ وَنَعْتٌ

الحمد لله واجب الوجود المتعال - الذي لا مكان له وجوب اسمائه بالفعال والاسما
 عينه بالله لا يزال - وكل شيء من كمال وجوبه استكمال والصلوة والسلام
 على سيد العرب والعجم - الذي لا يمنع الجود والكرم - واول ما خلقه الله
 نوره والقلوب - ويكشف عليه باب الخباء والظلمة وعلى اله العظام والاصحاب
 الكرام واوليائه النظام و سائر المسلمين بالدوام - **اقابعد** فيقول العبد
 العاصي الراجي الى عفوان الاله الصمد شاه محمد بن عبد القادر صديقي كشميري ثم حيدرآبادي
 حنفى مذہب چشتى وقادري مشرباىكے از فيض بيان شيخ العرب والصبين قطب الملت والدين
 خاتم فضل ولايه خاتم كشمرباىه مرجع ذوالعوارف واهل الزمن منبع ستر الكامن والعلن
 المقدس بالنفوس القدسيه والمعلم بالعلوم الالهيه شمس شرفين والمغربين حضرت لاناومر
 مير غلام حسين احمد المعروف به ميرزا سردار بيك صاحب قبله قدس سره المعترف
 قلندر مشرب بلخي ثم حيدرآبادي كشمرباىكے درخانة واقع محل حويلي قديم خوايسه بودم

المصنف

احمد كشمرباىكے

چون نصف الليل سيد عادت خویش از نوم برخاسته بود صورت تمام انفرغ یافتند
 خود را از ماسوی الله گردانید و بمراتب حضرت جمع الجمع مراقب شدم و ساعت منقضي نشده بود
 که دفعه تواتر تجلیات شدیه گوناگون از مرتبه حضرت جمع الجمع به تطابق قلوب المؤمنین
 عرش الله تعالی بر قلب عاصی متجلی گشتن گرفت و ازین تواتر تجلیات حال عاصی
 مستولی گشت و از آن استیلا چون بچو آدم آن تجلیات مستولی را باعث تصنیف
 ساختم و چون آن تجلیات که متضمن بر مضامین مختلفه و جوب و اجبه و امکان ممکنه بودند هر
 یکے را حسب صوابه بد خود بفرمان کل شیء فصلناه تفصیلا احکام واجبه و ما يتعلق بهما را
 بالوجوب واجبه و احکام امکانیه و ما يتعلق بهما بالامکان ممکنه مفصل کرده و **جوب و**
امکان نام نهاده در دو حصه ترتیب و اوم متع الله به العارفين الی يوم الدين
 اما وجوب را بوجه تقدم او علی الامکان مع احکام واجبه و ما يتعلق بهما علی مقدمه وجوب
 و اوله را شکیه و فی کل دور مسائل متعدده اولاً مضبوط کردم و با الله الاستعانة بفتح التجلیات
 الوجوبیه و عنیه التوکل بالبدایه و النهايه.

سین

تیسریم و جوب

تقدیر

المقدمه

اعلم انی کشید که وجوب صفتیت خاص مرد وجود واجب الوجود را که به توافق اقتصار
 ذایت خود حی القیوم مانده و جودات ماسوی الله را بوجودیت حی آر دو کده الکل من
 ذالک الموجودات سوار کان لظیفاً او کثیفاً همان وجوب واجبه موجود باشند آن
 وصف وجوب بوجوب تمامه خود همه موجودات مستعد مختلفه را در دائره وجوب آورده است
 عام ازین که آنها با عیان عینیه باشند یا با عیان خارجی اما وجودات عینیه با وصف

مستند

استعداد مختلفه و عینیت خود با وصف و خوب واجب آمده اند و وجودات خارجییه بوجه
 غیرت و استعداد مختلفه خود بدو ممکن اگر در وجه اولی موجب و خوب و عینیت جونی میگویم
 که آن وجودات عینیه جمیع استعداد مختلفه خویش را بیکجا واحد محکم داشته در احاطه وصف
 و خوب تا ما محاط آمده و این وصف و خوب بجهت و خوب و عینیت خود بر او شان محیطا
 بالمحض پس تقیوایش آنکه وصف و خوب بوجه تامه خود بر وجودات عینیه بالعینیت
 محض صادق آمده و وجودات عینیه باقتضای عینیت با وصف و خوب بعینیت
 نامر صدق و تمسکین اگر در وجه آخری موجب امکان و غیرت خواهی می نویسم
 که آن وجودات خارجییه علویه باشند یا سفلیه جسمیه باشند یا جرمیه استناد خود را
 در دایره وصف و خوب بشویند داشته مصداق غیرت گشته بدین و جان اعیان
 خارجییه با وصف و خوب ممکن آمده اند و این وصف با دایره و خوب خود بر
 او شان کال نقطه فی الدایره مستعب بالمرکز آمده است پس در اینجا دو نسبت
 در میان وصف و خوب و اعیان خارجییه پیدا می شوند یعنی باعتبار یک وصف و خوب
 نسبت وجودیت خویش را با اعیان خارجییه واجباً داشته است محمول بالعین آمده و
 چهارم که اعیان خارجییه نسبت امکانیه خویش را با وصف و خوب بشویند نهاده است
 حاصل با غیر کما قال شیخ محی الدین ابن عربی فی فتوحات مکیه و هو بعین کل شئی فی ظهوره
 و ما هو بعین الاشیاء فی ذواتها بل هو با و الاشیاء اشیا پس به تقریبات مذکوره
 معلوم گردید که آن وجودات عینیه به یک وجه با وصف و خوب واجب آمده اند و
 وجودات خارجییه بدو وجه با وصف و خوب ممکن و از وجهیکه وجودات عینیه با وصف
 و خوب واجب آمده اند گاهی از منفک شوند در مراتب خارجییه موجودیت دارند

کما قال الشيخ فخر الدين في خصوص الحكم. الا عيان الثابتة ثابتة راجحة من الوجود اسے من وجود الخارجي واذ وجهيک وجودات خارجیه باوصف وجوب ممکن می مانند تارة خود را در مرتبه وجوب ثابت و تارة بقران کن فیکون در مرتبه امکان ممکن میگردد و انما پس آن وجودات عینیه که باوصف وجوب عینیت تمامه داشته اند بنظر اشاع معاینه ماریت شینا الا ورايت الشهد مع می نمایند و این وصف وجوب که باوجودات عینیه عینیت محض میدارد بنظر اوسع معاینه ماریت شینا الا ورايت الشهدیه متحقق می گردد. و وجودات خارجی که در خود باوصف وجوب غیریت اعتباری داشته اند بنظر انبساط مشاهده ماریت شینا الا ورايت الشهدیه مشهود میشود و وصف وجوب که بوجودات خارجی ثابت بالواجب است بنظر انبساط مشاهده ماریت شینا الا ورايت الشهدیه نقد حال میگردد پس اسے رشید ببرد که وصف واجب الوجود را که موضوع حقیقت فی کل آن و شان متحقق نگری بجز واجب الوجود نخواهی یافت اینست وجدان اصحاب خبر و عرفان ارباب نظر قد بر فیه

والعرض والغایه منه

طالب عینیت واجب الوجود را با ممکن الوجود بر این معقوله و منقوله کالمجمع البحرین منطبق ساخته واجب الوجود را با یقین ثبات شکل یوم هو فی شان یقین یافته عرفان با وجدان حاصل نماید.

فی الوجودین العلمین

الدور الاول فی اثبات الذات الوحدیه والا الوحدیه و ما تتعلق بها و مشتمل

المنزل الاول فی اثبات الذات الوحدیه و ما يتعلق بها

اطلاق شایده انبساط مشاهده اوسع معاینه اشاع معاینه

موضوع غایه

دور اول

اعلم ای رشید

که هر مایه را وجودیست و هر وجودی را مایه چنانچه هر مایه را وجودیست از اصناف
 اربعه خالی نماند آیا آن مایه را وجودیست عارض خواهد شد یا نه بصورت آخری آن
 مایه را وجود او عین مایه است خواهد گردید یا غیر در صورت اولی هم در دو حال خالی
 نه آیا در نفس تصور الفکا که آن وجود مایه است خویش ممکن بود یا ممکن اگر الفکا کش
 ممکن بود آن مایه نیست محض وجودیست صرف و این مایه محض را نه اعتبار منزل
 است نه اعتبار تشبیح نه اورا تعین تعین است نه لا تعین از تعین نه او منزه بتزیه است
 نه تشبیه تشبیه او در علم کلیات بخنده در علم جزئیات نه او ثابت به اعتبارات صفات است
 نه سلب اعتبارات صفات نه او منبسط از هستی خویش است نه منقبض به هستی خویش
 نه او محلی از هستی خویش است نه محلی به هستی خویش بلکه آن مایه من حیث المایه است
 قید که حد و ابتدا و انتها دارد و زهر علم که ذاتی و صفاتی باشد و هر مایه که اسم و جسم دارد
 و زهر مرتبه که منزل و تعرج دارد و زهر هستی که اطلاق و تقید دارد و زهر صفت که سلب و
 ثبوت دارد و زهر قابلیت که ظهور و بطون دارد و زهر صورت که جسم و مثل باشد و ز
 هر امر که امر و مهور دارد و مقدر است پس از و نیک آن وجود صرف که
 الفکا کش مایه است خویش در نفس تصور ممکن گردیده است هیچ اعتبار عارض و معروض
 و معلول ندارد بلکه مایه است نفس وجود و وجودش عین مایه است چون
 مایه است و وجودی که مایه است دریا بنده عینیت وجودش که علم مطلق است و نور
 عینیتش که نور صرف است و مشهودیت عینیتش که قابلیات محض اند متلزم عینیت
 حقیقی در آنند پس با اعتباری که وجود محض مایه است صرف خویش عینیت وجودی

اثبات ذات و وجود و هر دو در یکجا - امتناع عارض و معروض طاعت و معلول - عینیت با اعتبارات اربعه و حدت

دارد قابل قالیات اسماء سبلی گشت و باعتباریکه نور کجی با سبیت صرف خویش عینیت
 نوری دارد قابل قالیات اسماء ثبوتی گشت و باعتباریکه شهود ذاتی با سبیت صرف
 خویش عینیت شهودی دارد قابل قالیات اسماء شراطی گشته مصداق کنت کذا
 محضاً گردید و باعتباریکه علم مطلق با سبیت صرف خویش اعتبارات ثلثه مذکوره را
 من حیث العینیت فی آن واحد جمالاً اجتماع یا بد برزخ البرزخ معبر می کنند که گنای آن
 فاحشیت آن احرف است پس از رویکه آن با سبیت صرف قالیات محض را
 قابل باشد در سکون است و از رویکه قالیات برزخ البرزخ را قابل باشد در اضطراب
 العشق و عیش و طینش این باشد پس همون برزخ البرزخ با سبیت صرف را
 باعتبارات اربعه معبر ساخته نشاء ظهور حسب ذاتی گردانیده است لهذا آن با سبیت
 محض را ذات سافج و وجودش را وحدت بخوانند.

چون حقیقت صاحب حقیقت یا استعداد و یا من حیث المجموع بموجب اتی و جهت
 و بجهت للذی فطر السموات و الارض در نفس با سبیت او تعالی غایب شو بجهت
 اول ادراک وجودش که وحدت صرفست و بجهت ثانی در یابنده قالیات اسماء
 سبلی و بجهت ثالث یابنده وجود محض مع قالیات اسماء سبلی من حیث الوجود
 کافه خواهد شد.

و چون وجود صاحب وجود یا استعداد و یا من حیث المجموع در وجود صرف
 اول بقایت یا بجهت اول درک علم عینیت که بعلم مطلق معبر می کنند و بجهت ثانی
 عالم علم قالیات اسماء کلها و بجهت ثالث واحد علم عینیت مع یافت قالیات کل
 اسماء من حیث العلم بوجه ما می تواند شد ما عرفنا و حق معرفتک همین صفت

سکون و اضطراب

ادراک اعتبارات اربعه مع قالیات اسماء کلها

والله ورسوله اعلم -

و چون عین اهل عین با استعداد آن یامن حیث اجمع در عین وجود او کافر گردد
بِحیث اول ناظر نور صرف و بحیث ثانی رانی قابلیت اسما شبنونی و بحیث ثالث
بیننده نور صرف مع قابلیت اسما شبنونی من حیث النور بحیثه خواهد شد مگر اولی تر است
لانکه که الابصار و هویدانک الابصار -

و چون شهود اهل شهود با استعداد آن یامن حیث الجموع در شهود وجود او منتهک گردد
بِحیث اول شاید اعتبار شهود و بحیث ثانی شاید قابلیت اسما شرایط و بحیث ثالث
شاید اعتبار شهود مع قابلیت اسما کلها من حیث الشهود ذایمه می تواند شد و عند
مفاتیح الغیب لا یعلمها الا هو - بران منصوص -

و چون حقیقت صاحب حقیقت با وجود عین و شهود خویش متعلق گشته یا فنی بست
آرد و خورد در آن وجود صرف من حیث المحبت تقاطع حسی متحد آرد حتی که متصل واحد
گردد یا بنده برین البرزخ که نشاء اضطراب است صرف بود خواهد شد -

و چون حقیقت صاحب حقیقت با استعداد وجود عین و شهود مجتمع گردیده استعداد
کتاب کند و خورد در عین وجود او من حیث المحضیت تقاطع محضی مستر آرد حتی که
استتار عین محضیت گردد معرفت قابلیت محض که سکون ماهیت صرف است خرد
اکنون چه توانم کرد که در ریای زخا نا پید انوار هیت چند آنکه توانستم غوطه زن گشتم
و هیچ گوهری از گوهر مقصود نه گذاشتم اما آن گوهری که بوجو لانهایی دریا مفقود
است دهنی او بقدر آن دریا بے حد و عدد سرگردان گردیدم آخر الامر خود را در ورطه
حیرت و بیمان افکنده عین حیرت و بیمان گشته از خوشیستن هم مفقود و انچه گشتم -

و بدان برین البرزخ مع اضطراب صرفی - آرد که قابلیت محض سکون حسی - تجرین الادراک

المنزل الثاني في اثبات الالوهية وما يتعلق بها

چون استبارات و حدة در مرتبه خود عینیت حقیقی دارند مستحیل انکشاف مختلفه در آمدند پس بدین تفریح انکشاف اجمالیه را به تفصیل و تمانینر متوالی نام اسم آن وجود که موسوم بحضرت الوهیت است علت نام دارد و هم تفصیل و تمانینر را در ویدیت عظیم باید دانست که هر وجود محضی چون موسوم گردانیده شود صفت حیات که منشاء انتراع اضطرار الوهیت بان وجود محض مثبت خواهد شد پس حیات صفت ذاتی هر وجود محض را و هم آینه روحانیت وجود صرف افتاده الوهیت ساده گشت اکنون برسی یافت حیات علمی باید و علم بلا اراده غیر ممکن و اراده بلا قدره محال پس حیات با همه ملزومات خود در خود جامعیت انصافات علم و اراده و قدرت داشته به الوهیت مطلقه موسوم گردیده الوهیت مطلقه در مرتبه اطلاق خویش با انصاف اربع غیرت نسبی داشته منشاء انکشاف تمانینر و تفصیل واقع شد که مبده اولست.

و چون مبده اول در خویش یعنی حیات با ملزومات ثلثه خود (علم - اراده - قدرت) منفصله متلاقی شود اثباتات ثلثه را (سمع - بصر - کلام) مثبت گردانند چنانکه از ملاقی شدن علم با صفت حیات اثبات سمع و از ملحق گشتن اراده اثبات بصر و از ملحق گردیدن قدره اثبات کلام مثبت گشته تکمیل سبب صفات گردید و به تکمیل صفات سبب معنی غیرت نسبی بدین تفصیل پیور شد یعنی در انصاف حیات اثبات اسما ربلی مستتر شده ویرا مستلزم عنانی گردانید و در انصاف اراده اثبات اسما ربوتی مثبت گشته منشاء اسم بصر و در انصاف قدره اثبات اسما بشری ابط مقدر بوده منشاء اسم کلام و در انصاف

خیرت نسبی انصافات اربعه
تکمیل سبب صفات
نشانی اثباتات ثلثه

اثبات برزخ کبریا -

عرفان بصفتها مع قابلیات اسماء کلها -

علم به اثباتات متذکره بالا بدرک شده منشاء اسم سمیع گشت و همچنین مبداء اول در خویش
یعنی انصاف حیات مع ملزومات ثلاثه و استعداد اسماء کلها اجمالاً اجتماع یا بدست که
متصل واحد گردان را بر سر کبریا می نامند -
پس نتیجه اش بشود که آن صفت حیات باعتبار یک در خود استعداد اسماء ربلی بنهاده است
مقتضی غنا مطلق گشته در سکون ذاتی ساکن آمده و آیه ان الله لغنی عن العالمین بر این
مبسرین است و باعتبار یک در خود ملزومات ثلاثه خود را مع استعداد اسماء کلها و منشاء
اثبات ثلاثه مفصله داشته است مصداق ایهات صفات گردید و باعتبار یک در خود
منشاء اشترک اضطرار ذاتی مع ملزومات ثلاثه خود فی آن واحد متصل ساخته رویه
برزخ کبریا بنهاده است معنی ان اعرف را معرف گردانید -
اگر صاحب حقیقت حقیقت خود را با انصاف حقیقت خود را یا من حیث المجموع بر مرتبه
اطلاق در وجود صرف که وصده حضرت مستهک گرداند بحالت اول بقاس
صفت حیات که آینه وجود حضرت و بحالت ثانی انصاف ایهات صفات و
بحالت ثالث اثباتات اسماء ربلی را معانیه میکند -
و اگر شعور اهل شعور یا انصاف اهل شعور یا من حیث المجموع در صفت حیات او با کلیه
فنائیت باید بحالت اول عالم صفت علم که آینه علم مجمل است و بحالت ثانی داننده
انصاف سمع و بحالت ثالث یا بنده صفت علم مع یافت اثباتات کل اسماء خواهد شد و
آیه ان الله وسع کل شیء علما - بر آن شایده -
و اگر نظر اهل نظر یا انصاف اهل نظر یا من حیث المجموع در صفت حیات او حیرت
و ایمان پذیرد بحالت اول مرفی صفت اراده که آینه نور حضرت و بحالت ثانی

رائی انصاف بصورت بکالت ثالث ناظر صفت ارادة باثباتات اسما شہوتی خواهد گشت و
 نفس یفعل الله ما یشاء و یحکم ما یرید بہمون شایان -
 اگر شہود این شہود یا انصاف اہل شہود یا من حیث المجموع در صفت حیات او محویت
 پذیرد بکالت اول یافت صفت قدرة کہ آئینہ شہود و وحدہ است و بکالت ثانی سامع انصاف
 کلام کہ امر کن است و بکالت ثالث قادر صفت قدر قس باثباتات اسما شہوتی گشتہ قدرة
 ان الله علی کل شیء قدیر خواهد دید -

اگر حقیقت صاحب حقیقت در خود انصاف شعور و نظر و شہود متعلق داشتہ یا قوی کتب
 آورد و در حیات کہ صفت ذاتیست تقابل عرفی من حیث المعرفة متصفادارد حتی کہ
 متصل مطلق گردد معرفت بزنج کبرے کہ فشار انکشاف ان اعرف است خواهد گردید -
 و اگر حقیقت صاحب حقیقت در خود اثباتات ما ذکر من حیث التفصیل بیاید و تقابل خود
 با صفت حیات بدو وجود خواهد داشت اعنی اگر تقابل اولش با صفت حیات من حیث اللفظ
 دارد اسما ربلی را مسلو یا خواهد یافت و اگر تقابل ثانیش با صفت حیات من حیث الایات
 دارد اسما شرعی و شرعی را با شرايط آنها را متعنا خواهد دید - فافهم -

المرل الثالث فی اثبات الایمان الثابتہ

الکون شرح کتاب شوق ثانی و تردید ثالث آن وجود کہ الفکاک و سے باہمیت خود
 در نفس تصور ممکن است بقلم می آرم کہ چون بزنج کبرے در اہماة صفات خود قبل از
 ظهور شان ہو الظاہر صور ایمان نبوة آن اہماة را (کہ از و اشتقاق خواهند یافت)
 بر اسے تصرف خود ایشان ہو الباطن (کہ فشار انشراح غیریت نسبی است) در مرتبہ

معارف بزنج کبرے

اثبات ایمان ثابتہ

علم خود مفصلاً و مثبتاً معلوم گردانید همان صور معلومه را حضرات صوفیه اعیان ثابته می خوانند
 اما در اینجا اشکالی دقیق تر ناشی میگردد برای دفع آن اشکال تفسیر فایق مع الاسمان
 و تخصص لایق فی الوجودان باید - فان قلت که احاطه انبساط بر نرخ البرزخ ذاتاً و صفاتاً
 بر نرخ کبرے و احاطه انبساط بر نرخ کبرے احکاماً و آثاراً بر نرخ صفر است چون
 احاطه انبساط بر نرخ البرزخ بر هر دو بوجود اربعه صادق آمد پس باز بر نرخ کبرے
 صور اعیان را در مرتبه علم خود مفصلاً معلوم کردن بجز احتیاج ذات مع انقلاب صفاتاً
 و تحصیل احکام مع انقاص آثار است مفاد می دیگر نیست -

قلت نفس الامر است که علم مفصل الوهیت که بر تو علم محل وحدت است صور حقایق
 ممکنات کماهی را در مرتبه علم خود بصور علمیه معلوم گردانید پس مفصل گردیدن صور علمیه در
 علم مفصل اولایج می نماید که آن اعیان ثابته از رویکه در علم مفصل الوهیت بصور حقایق
 ممکنات شامل آمد با حکام و آثار خود محیط است بر اعیان ممکنات (بر نرخ صفرے)
 و از رویکه در علم مفصل الوهیت پرورشیهونات علم اجالیه تا فیه است محاط است (یعنی
 بر نرخ کبرے) در ذات و صفات بر نرخ البرزخ پس بدین توضیح توهم آن اشکال دقیق
 منفع گردیدند بر فیه -

حالاً انتساب اعیان ثابته گوشش کن یعنی باعتباریکه اعیان ثابته در علم مفصل الوهیت
 مفصل شده است نسبت به نقایع مطلق داشته به ظاهر وجود موجود گشت که منشاء و موجب
 اسما را هستی است و باعتباریکه که در آن علم مفصل بصور علمیه تصور گشته است نسبت
 بعرفان ان اعراف نهاده به ظاهر علم ظاهر آمد که منشاء امکان اسما را کیانی است و
 ظهور اعیان ثابته بطور مختلفه علی قدر استعداد ممکنات است -

اشکالی در اعیان ثابته

دفع اشکال لاحق

انتساب اعیان ثابته

اما در اینجا توضیح و تفصیل اختلاف ظهورش مناسب زینده اشتم که حقیقتش بر سال اعیان ثابت مفصل
بیان کرده ایم.

اگر تقدیر ساسکے با تقابل امکانی در علم مفصل او تعالی منطبع آید صورت علیہ را مصور اگر امکان اسما
کیا فی ہستند معاینہ می نماید.

و اگر طبیعت ساسکے با تقابل وجودی در علم مفصل او تعالی انبساط پذیر و اثبات اعیان ثابت
را کہ وجوب اسما را ہی ہستند معائنہ کند

الدور الثاني في الذات والوحد وما يتعلق بها وفي منازل متعدد

الممثل الاول في الذات والوحد وما يتعلق بها

اکنون باز در باب کہ ہر ماہیت محضی من حیث الخصیصہ بالخصیصہ مراتبات و تعینات و تقیدات
مترتب و متعین و متقید ہند بموجب فرمان الان کماکان بالخصیصہ خود چنان باشد کہ
بہج محضیتی محضیت ماہیت را متخصیص نکر داند آن را ہستی محض و حقیقت حق سبحانہ تعالی
می گویند.

و ہر وجود صرفی من حیث الصریف با وجود مراتبات و تعینات و تقیدات مترتب و متعین
و متقید گشتہ بحکم کان اللہ و لم یکن معہ شیئا با صریف خود چنان مانہ کہ بہج صریفیتی در صریف
وجود وے متصرف نکر داند آن را وجود صرف او تعالی ثناء و اعتبار سے از اعتبارات
وحدہ مطلقہ میخوانند.

و ہر علم مجلی من حیث العینیت بانفس مراتبات و تعینات و تقیدات مترتب و متعین و

ساختہ اعیان ثابت

مخصیصہ ذات کتب

صریفت اعتبارات اولیہ کتب

برآمده و این اعتبار ظهور و بطون را در جناب قدس او بجز اعتباری نیست نماز بلکه اعتبار اعتبار را هم در آن بارگاه مدخلی نماند و این حیات می خوانند و این حیات صفت ذاتی مروجود صرف بوده بدو جانب روستی نماید روستی بوجود نبغه و روستی بوجود لغیره و بیان روستی که حیات قائم بالذات بوجود نبغه مانده حیات است حقیقی و بیان روستی حیات نقصان خود را منجانب حق الی الخلق وارد حیات است اضافی زیرا که عالم قائم بوجود واجب است و بجز عدم لهذا حیات حقیقی را صنعتی از صفات سبعه الوهیت مطلقه و آئینه اعتبار وجود و عدم مطلقه می شمارند.

و هر علم که تمیض بوجود ازلی خود باشد اجمالاً او تفصیلاً از آن پنهان نگردد حصول صورت حواری خارجیه بود و نه بصورت معلومات مفهومیه آن را علم می نامند و همین علم را حصول صورت علمیه و معلومات خارجیه علم تفصیلی و بنفس وجوده علم اجمالی میگویند و همین علم نسبت بصورت علمیه و خارجیه در خود اعتبار غیریت می دارد و به نسبت نفس وجوده عینیت در عینیت زیرا که در صورت اولی علمیت مفصل و علم مفصل در مرتبه علم خود صور اعیان علمیه را مثبتاً خواست داشت با صور اعیان خارجیه را پس بهر دو حال صور باسی معلوم مفصلاً متمیز خواست شد و کل من ذلك التفصیل و التمايز الذي يستعمل في العلم التفصیلی فهو يعتبر بالغيرية الاعتبارية - پس چنین علم را علم تفصیلی از صفات سبعه الوهیت مطلقه و آئینه علم و عدم مطلقه می بنامند و در صورت ثانی علمیت مجمل و علم مجمل در مرتبه علم خود حصول صورت علمیه خواهد کرد یا لا حصول صورت علمیه در صورت اولی آن را علم مجمل نتوان گفت زیرا که علم مجمل آن علمیت که وجود نبغه را با اطلاق داشته در خود هیچ صورتی از صور باسی علمیه و خارجیه معلوم نه نماید الا بشیوات ذاتیه و رسته نفس او را احتیاج حصول

توسعه حقیقی علم تفصیلی با علم مجمل خود

صورت (علماً او خارجاً) لازم خواهد آمد و بی محال متعین الثانی اسے لاصحصول صورتہ علیہ
 و این با علم اجمالیہ و سے عنینت حقیقی خواهد داشت یا غیرت لشی اگر صورتہ اخیری متحقق
 گردد همچون اشکال دقیق کہ با صورت علیہ در شق اولی لاحق گشته بود عارضین خواهد شد
 پس بدین نقسینج و وضع شد کہ علم مجمل را بہر وجهی کہ داری بانفس وجود و سے عنینت
 حقیقی بایی و همچنین معلومات آن علم اجمالیہ را نیز بالذات عنینت است کہ کشیونات و قبایلی
 محضہ اند لهذا آن را بہ علم مطلق و علم ذاتی معنون مکنند۔

و ہر ارادے کہ وجود بقدر اعلت تمامہ گرداند براسے ایجاد شے علماً او خارجاً از ارادت
 میخوانند و آن بر دو صنف است یکے ارادت حقیقی و دیگرے ارادت اضافی چون قصاصت
 ذات بالذات بلا واسطہ بالنسبت الی غیرہ باشد لا بالنسبت الی وجودہ بل بصدق علیہ
 مفهوم من مفهوم مبدع الکل آن را ارادہ حقیقی گویند۔ و چون اقتضار ذات بالذات مع الواسطہ
 بہت بار وجودہ بالنسبت الی غیرہ باشد آن را ارادہ اضافی خوانند و الفرق بین الاضافی
 و الحقیقی فرق عظیم کما بین الاصل و الفرع و این ارادہ حقیقی مبدع ارادہ اضافیت زیرا کہ
 ارادہ حقیقی بوجہ اقتضار ذات خود اعلت تمامہ بالنسبت الی غیرہ گردانیدہ جہتی مبدع
 الکل باشد است و ارادہ اضافی بوجہ گردیدن خود علیہ باقتضار ذات بالنسبت خود
 و غیرہ جہتین مبدع الکل کے جہتے با ارادہ حقیقی کہ معلولیت نفس و سے بدوست و جہتے
 بہ نفس خویش کہ اقتضار علت بالنسبت وجود لغیرہ میدارد پس در جہت اولی ارادہ
 اضافی محتاج حقیقی و سے باشد و د سے محتاج الیہ حقیقی این وجہت اُخرے ارادہ اضافی
 محتاج الیہ اضافی آن باشد و این محتاج اضافی آن پس محتاج حقیقی با محتاج الیہ حقیقی
 خود بموجب فعال لما یرید اقتضارے بالمحض وارد و محتاج حقیقی را بالذات تصرفی نے

حقیقت حقیقی علم مجمل با معلوم خود ارادہ حقیقی۔ ارادہ اضافی۔ اقتضار ارادہ اضافی با ارادہ حقیقی۔

الابه محتاج اليه حقیقی و چون محتاج حقیقی بمبران طریق گردد پس محتاج اضافی که اقتضایش با محتاج حقیقی است و بر این بنا اراده الله غالب علی اراده التکس فضلاً بر هیچ وجه تعجب و نظر نمی نماید البتة اراده الله العظیم که محتاج الیه حقیقیست .

و هر قدرستی که قوه ذاتی بالذات داشته اعیان حادثه و قدیمه را بعالم وجود و امکان میارزد آن را قده می نامند که قادر بالذات است و آن بر دو گونه است فعلیه و انفعالیه و کل واحد منها علی النوعین اطلاقاً و تقیداً . اولاً قوه فعلیه و انفعالیه اطلاقاً کما کوشش کن که آن قوه فعلیه اطلاقاً من حیث الفعلیت در خود فعلیت عنوانی اطلاقاً نهاده مثلاً انبساط ربوبیت ارباب آمد که مبده قیاض عالم است و همچنین آن قوه انفعالیه اطلاقاً من حیث الانفعال در خود انفعالیست عنوانی اطلاقاً و بیشتر صور ارباب را مصور بانقباض ساخته و درین مرتبه قوت اطلاقاً را که بین الفعل والانفعال طاری است اعتباری می انگارند و حقیقی چنانکه نفس کسی نسبت معالج خود طیب و باعتبار معالج خود مریض پیدا شده می شود و الا غیریه فی المعالج و المعالج الابه اعتبار النسبت ولا عینیه فیها الابه اعتبار النفس الواحدة و ثانیاً بر قوه فعلیه و انفعالیه تقید بین خودش و اگر که آن قوه فعلیه تقیدیه من حیث الفعلیت در خود فعلیت انفعالی تقیده نهاده منع تخلیق کوئی گردیده و همچنین آن قوه انفعالیه تقیدیه من حیث الانفعال در خود انفعال اضافی تقیداً داشته مثلاً حصول صور اشیا با انفسها و اشیا جاشده و این قوه فعلیه تقیدیه نسبتی با قوه فعلیه اطلاقاً داشته فعلیت تقیدیه را در خود یافته است بمبران قوه انفعالیه تقیدیه نسبتی با قوه انفعالیه اطلاقاً نهاده انفعالیست تقیدیه را در خود یافته پس در اینجا واضح نمود که هیچ قوتی از قوه نامی فعل و انفعال تقیدیه بالذات نیست الابه قوتهاست فعلیه و انفعالیه اطلاقاً من فاهم .

توضیح اصطلاحات

قوه تقیدیه

ساعت مطلقه ساعت مقیده

بصر محصور بصر مجبور

و چون بر حیاسته و علی تسلاتی بوجود و تفکشت بر اس اقتضای غیر در ذات بالذات مستقیم
آیند اجابت استغاثه را ساعت می نامند و آن برد و جداست دو چنانچه اولش آنست که چون
اقتضای صفات در ذات بالذات اطلاقاً مقتضی آید و ذاتش بخواه اللهم بحیب الدعوات
اقتضای صفات ثبوتیه را بوسیله گوش و زبان محیب نماید آن را ساعت مطلقه می نامند
و وجه ثانی آنست که چون اقتضای آثار در احکام آن ذات تقیداً مقتضی آید و احکام
اقتضای آثار را بوسیله گوش و زبان محدود و مطروفاً قبول کند آن را ساعت مقیده
می گویند و این برد و وجه مذکور به اقتضای اطلاق و تقیدی خود مع الواسطه و بلا واسطه
نقطه مقتضی آمده اند که آن ساعت مطلقه بود اقتضای اطلاقیه خویش را با محدود و انحصار
معرضه ساخته در ساعت مقیده متحقق شده است زیرا که وجود مقیده بلا تحقق وجود مطلق مستعمل
گرفته این ساعت مقیده بود اقتضای تقیدیه خود را در حدود چنان محدود و گردانیده
است که گاهی خویش را در آن ساعت مطلقه مع الواسطه یا بلا واسطه داخل نماید
زیرا که وجود مطلق که قائم بالذات است بلا وجود مقیده که قائم بدوست واجب آمده است
و چون بر حیاسته و اراده ملصق بوجود نفس بوده بر اس ادراک اقتضای غیر در ذات
بالذات متوجه شوند توجه را بر ابصر می نامند و آن برد و نوع است یک آنست که چون
اقتضای صفات ثبوتیه در ذات بالذات جمعاً می آیند و بفرمان اللہ العلیم بالذات
برسد - بر آن اقتضای اطلاقیه توجه نماید محیط آید همان توجه را بصر محیط می خوانند در یک
آنست که چون اقتضای آثار مقیده در احکام ذات بالذات اجتماعاً ایجاد دارند و احکام
بر آن اقتضای آثار مقیده مع الواسطه ظرف و ظروف او محدود و سوار کان زمانیا و
کجا نیاید ترجیح نصب العین بالعین مدک آید همان قوه ادراکیه را بصر محدود می گویند و

چون توجه احکام ذات همسرین طریق گردان محالّه آثار مقیده محدود در محیط صفات
اطلاقیه محاط خواهند شد والا آن را محدود نخواهند گفت.

اگر ترا درین معنی توجیه افتد آن را برین مثال تصور کن یعنی اولاً تو بصیر محیط را مثل دایره
اگر فرض کن دایره را بصیر محدود را در و تصور بنما بعدش بدین که حدود دوسه در آن دایره
بفرض نقطه و نقطه خواهند شد یا محیط و خطوط یا بطریق سطح و سطوح خواهند ماند یا به زاویه
وزوایا یا بر پنج دایره صغر و صغیر دور خواهد شد یا دایره کبر و کبیر پس بفرض اول حدودش
را بجز بحد موهوم نخواهی یافت زیرا که نقاط ذوات خویش را در مرتبه خارج موهوم می نمایند
و چون آن نقاط بالذات موهوم اند حدود او شان را هم موهوم به شمر و بفرض ثانی حد
شان بوجه یک جهتی محدود و به یک جهت خواهند شد و بر پنج ثالث حدود آنها به وجهت
و بطریق رابع حدود آنها به جهات مختلفه پیدا آیند و بطریق خامس حدود او شان محدود
با صغر و بطریق سادس محدود با کبر خواهند گردید پس بهر کیفیت و حال حد و متبرکه
را در تجویف دایره کبریه محدودات مختلفه خواهی یافت نه خارج از آن و چون حدودات
مختلفه از دایره کبر خارج نشوند لاجرم استقوا محدودات هم دایره کبر را به هیچ برآیند
ساقطه و القص نه گردانند.

و ایضاً شنیدی فلک الافلاک را از قبیل حاوی و محوی که سطح باطن او با سطح ظاهری
فلک ثابته تماس کرده است و قس علی هذا افلاک ثابته را نیز که در جو فضا یکی دیگر
حاوی و محوی شده محوی موالید ظاهر گشته اند پس بهر وجه و کیفیت فلک الافلاک را
که محوسبت باقتساب حاویات کونیه و فسادیه تشقی و تفرقی نه پس بدین تقریبات تجویف
اش از آن ازاله بصیر محدود به هیچ وجه در بصیر محیط ترازی و تقصی راه نیابد و قدیر شد.

پیش

ایضا شنیدی

و چون بر حیات و قدرتی ملحق بود نفس گردیده براسے فشار اقتصار غیر در ذات
 بالذات مظهر آینه ظهور یا بنده را کلام می گویند و آن بر دو صفت است کلام قدیم و
 کلام حادث اگر همون اقتصار غیر صفات اطلاقیه را در ذات بالذات بشان هو انظار
 اطلاقاً ظاهر آید کلام است قدیم که امر کن فیکون است و اگر اقتصار غیر مراد بقید
 را در ذات بالذات بتوافق هو انظار بقید ظهور نماید کلام است حادث پس ظهور
 اقتصار اول قدیم آید و ظهور اقتصار ثانی حادث و این اقتصار ثانی بوجه حدوث
 خویش متغیر می گردد و متغیر را متغیری خاص باید بود و آن متغیر خاص همون قدیم
 لایزال است فافهم.

اعلم لے رشید که چون حیات بهم طرزات (علم ارادت قدرت) و اثباتات -
 (سمع بصر کلام) خود من حیث العرفان منضم آید و بعد سے رایجمع تعینات
 و تقیدات منضمه مجتمع گردانیده بفرمان الله ولی الذین اعدوا لیخرجهم من الظلمات
 الی النور - بانور عرفان چنان باشد که هیچ مجموعی خود را در عرفان او معرفت نگرداند
 آن را برین کسب میگویند و این برین کسب خویش را بمنع الانبساط مختص نموده
 در اسما را بهیچ مظهر بالانبساط می نماید که مبدء ظهور اسما و صفات اطلاقیه است سوار
 کان کلیتاً او جزئیاتاً جلایاً او جمالیاً و علی هذا چون اثباتات ثلاثه با اقصافات اربعه
 متضمن بالعرفان بوده در جمیع تقیدات و شخصیات متضمن چنان گردد که هیچ متضمن
 خود را در عرفان و سب متضمن نگرداند آن را بسبب صفات موصوف می کنند و این
 سبب صفاتاً خود را با ظهور انقباض متصف گردانیده در اسما را کوینه مظهر با انقباض
 می آرد که مبدء ظهور اسما و صفات اضافیه است سوار کان کلیتاً او جزئیاتاً جلایاً او جمالیاً

کلام قدیم - کلام حادث

انقباض اثباتات ثلاثه اقصافات اربعه

سوار کان کلیتاً او جزئیاتاً جلایاً او جمالیاً

چون یافت برزخ کبرے در علم عرفان خود آن سبب صفات متضمنه را معرفت گرداند
 معرفت ویرا الوهیت مطلقه میخوانند زیرا که الوهیت مطلقه که خود علم عرفان برزخ کبرے
 و اجماع صفات شده است جامعیت ظهور آنها داشته است پس به تفریح مذکوره
 لایح نمود که آن الوهیت مطلقه باعتبار ظهور بین نسبتین میدارد نسبتی به برزخ کبرے زیرا که
 وے بظهور انبساطیه اطلاقیه خود اسما ربوبیه و حقیقه را ظاهر آورده است - الله لا اله
 الا هو الحی القيوم لا تاخذه سنة ولا نوم برهان بنابر ظهور انبساط اطلاقیه نسبت
 و نسبت بسبب صفات زیرا که وے بظهور انقباضیه تقیدیه خود اسما کونیه مرئیه را منطبق
 گردانیده است - والذی خلق السموات و الارض فی سنة ایام شر
 استوی علی العرش - برهان بنابر ظهور انقباض تقیدیه است ظهور بین مذکورین
 را با نسبت اسما الهیه انبساط تامه و با نسبت اسما کونیه انقباض ناقصه می انگازد
 زیرا نسبت آن الوهیت زیرا که آن الوهیت فی حد ذاته از نسبت انبساطی و انقباضی
 مطلقا معرفت است -

فان قلت که چون الوهیت مطلقه بمقسم واحد خود ظهور انبساط و انقباض را با اطلاق
 و التقید داشته است فکیف لا یتصور بین القسمین نسبت واحدة عن الالهیت مطلقه
 و الا قسم الیه قسما لیه قسما لیه لازم خواهد آمد و این محال و متمنع است -
 قلت که آن الوهیت مطلقه در خود نسبت وحدانیه صرفیه داشته ربوبیت ارباب
 ربط اطلاقیه عطا فرموده است زیرا که ربط اطلاقیه خود را از قبیل برزخ
 کبرے که مبدع ظهور انبساطیه است داشته فشار اسما الهیه گردیده است و نیز برهان
 نسبت وحدانیه ربوبیت مرئیه را ربط تقیدی داده است زیرا که ربط تقیدی

بیان الوهیت مطلقه یافت الوهیت مطلقه
 برهان انبساط و انقباض

استحالة
 استحالة

تقدیر خویش را از قبیل اجابت صفات که مبدع ظهور انقباض نیست نهاده فشار اسما
کو نیده گردیده است تقدیر۔

اعلم ان رشید که ان الالهیه المطلقه باعتبار ظهور و علی قسین واجب و ممکن
الاول عبارت من ربط الانبساط الذي يتعدى الفيض من جانب الرب الى المربوب
لكونه وجوداً واجباً والثاني عبارة من ربط الانقباض الذي يستقبل الفيض من
الرب لكونه وجوداً ممكنًا پس بدین تشبیح وابطال لایح شد که آن الیهیت مطلقه تماماً
ظهور انبساط خود واجب بالذات آمد و باعتبار ظهور انقباض خود ممکن یا غیر پس انقباض
و انبساط این باشد فافهم۔

اگر تو بفکران کل شی فصلنامه تفصیلاً تفصیل واجب و امکان کماهی را میجویی
و ثمرے از خوشه او می چینی بر خیز و شتاب و بگردان انسانے بگرد که تاج خلافت
را بفجواسے۔ انی جاعل فی الارض خلیفۃ بحسب ہنار وہ و ردائے کبریائی میں
فی جنتی سوی اللہ را پوشیده و باصورتہ ان اللہ خلق آدم علی صورۃ مصور
گردیده و بعد قدرتش مصداق ید اللہ فوق ایدی ہم گشته و کمال و جوادیت و جود اللہ
کمال شدہ و جمال بے مثال او بان اللہ جمیل و سبب الجمال بے بحسن و جہش
آمدہ و نفس نفیس او معنی آیتہ فی النفس کوا فلا تبصرون گردید و جان نارسینش
مرطابان را بچو حبل الوریہ و حسن اخلاق او تخلق باخلاق اللہ و صفات حمیدہ او
متصف بصفات اللہ و لون او بصیغۃ اللہ و من حسن من اللہ صبغۃ گردید و
کمال علم او بقدیم آدم الاسما کلمها تکمیل تعلیم و تعلم یافته وجود با وجودش با کرام و نقد
کرناستی آدم کرم گشته و دم لاله الا اللہ را بہر دم و بہر آن بر آورده و ظاہریت

ربط وجودی ربط امکانی

تشابہات انسان کامل۔

و باطنیت و تقدیمت و تاخیریت و سبب با هو الاول و الآخر و الظاهر و الباطن منسبط بالاشیاء
گشته با احمد مصداق قل هو الله احد الله الصمد شده است از و بگوش جان بشنود
بگوش تمام در خزانه حافظه محفوظ دار تا ترا عند الضرورت بکار آید و هیچ تصرف عقلی و وهمی را
در و جانز مدار تا از دایره تشویش و تحمیل بازمائی و بدرج صدیق با برسی -

المثل الثالث فی اثبات الاسماء الحقيقية و لا اضدادها و اختلاف ظهورها

اعلم ان الوهیت المطلقة عبارة عن ما يستجمع جميع صفات الالهية مع الاسماء الكما لیه و هو
سائر فی جميع مراتب ما تحته من حيث الانفصال و حفظها فيه من حيث الاتصال یعنی آن
الوهیت باعتبار اتصال بر جميع اسماء و صفات خود و باعتبار انفصال بر جميع اسماء
مظاهره خود شامل است و چون اشتمال بر همه من حيث الاتصال بر جميع اسماء و صفات
شده فلیف لا یصور ظهور اسمائها و صفاتها فی تعدد و تکرار مظاهرها که اشتمال انفصالی و
اندو این ظهور اسماء و صفات که مختلف الخواص اند باعتبار ارضه اد خواص ایشان است
باعتبار آن الوهیت زیرا که جامعیت الوهیت بر تحقق اسماء و صفات مطلقا هست
باعتبار تخصیص خواص آنها بلکه تخصیص خواص او شان باعتبار اسماء و صفات او است
فایبسم -

اعلم ان رکنیه که چون الوهیت مثل بر اسماء و صفات است صفتش آینه ان باشد که
موصول گرداند غیر را الی الموصوف و آن بر دو صفت است - الاول حقیقی و هی بالیول
بوجود و بقوله و یوصل الی الموصوف الحقیقی و صلا حقیقا سوار کان هذا وصل
یتعدی الی عام الاطلاق الذی یتعلق مع استعداد حقایق الممکنات او یتعدی الی عالم

انفصال و اتصال الوهیت

اشتمال ظهور اسماء و صفات او
و اشتمال مظاهرها

اشتمال حقیقی و اضماع

الانبساط الذي يتعلق مع التصانف التحايق. والثاني اضافي وهي ما لا يول بوجود نفسه
 بل يول بوجود غيره ويوصل الواصل الى الموصوف الحقيقي وصلاً وصفاً سواء كان هذا الوصل
 يودي الى عالم الامثال وهو يستعد بالقوة القابلية الهولانية او يودي الى عالم الاجساد و
 هو يحصل بالقوة الفعلية پس در صفت اول موصوف با صفت خود معين ميگردد و در
 صفت ثانی موصوف با صفت خود غير عينيت و غيريت اين صفات بلحاظ لاحظ صفات
 مختلفه در موصوف متميز می شوند بلا حفظ لحاظ موصوف فقط زیرا که صفات مختلفه در
 موصوف اندماج شده می دارند اگر لحاظ لاحظ ان صفات مندرجه موصوف را
 مطلقاً ملحوظ کند در لحاظ و سه موصوفش بعینیت صرف ملحوظ خواهد شد و اگر صفات
 متکثره موصوف را با الهذیت ملحوظ کند در لحاظ و سه غیرت اعتباری ملحوظ خواهد آمد.
 و تس على ذلك اسما كماليه ويرى انهم تجلي في كروانهم بهر تجلي مسامت خویش را
 فی مجلی عین در دم معانیه و فی مجلی قلب در دم استوار و فی جہات مختلفه در دم مستدرج
 سوار کان ہذا المسمی بوجود انی الخارج اولاً و ہی علی ثلثہ اقسام. احدنا اسما مشروطاً
 و ہی با توقف فی حد ظهورہ علی الحق و الخلق مع تساوی الطرفين و آن بردوجہت
 ظهور دارد و ہت اول آنت کہ آن اسما توقف خود را علی الحق دہشتہ متقاضی اند
 براسے اتم ظهور خود الی الخارج مثلاً اسم رزاق و این تا آنکہ تقاضا را اتم ظهور خود الی
 الخارج نکند او تعالی شانہ مظهر ویرا بوجود نیارد و ہت ثانی آنت کہ آن اسما توقف
 خود را علی الخلق بنا دہ مقتضی اند براسے ظهور اسما بشر ایط خود فی الخارج چنانچہ مرتبہ
 نباتات و این تا آنکہ تحقق خود بوجود خارجی نیارد ظهور اسم رزاق برد متحقق نہ گردد
 زیرا کہ اسما مشروطیہ براسے ظهور خویش مظهر بوجود خارجی مستلزم است

عینیت و غیرت صفات بہ موصوف.

توقف اسما بر الہ مشروطیہ.

عام ازینکه کلی باشند یا جزئی و ثانیاً اسما غیر مشروطه و بی مایه توقف علی الحق فی حد ظهوره
 و لایه توقف علی الخلق اصلاً و توقف مذکورہ را بمعنی توقف لولاه لمتنع وان چنانکه توقف ظهور
 اسم قدوس علی الحق است نه علی الخلق و ثالثاً اسما کونیة و بی مایه توقف علی الخلق فی
 حد وجوده فی الخارج فقط پس لایح شد کہ اسما کونیة که شرط اسما مشروطیہ اند محتاج اویند
 عام ازینکه اسما کونیة از تاثیرات اسما مشروطیہ متاثر گشته مجرد عن الماده باشند یا بوجود
 خارجی در خارج فخر برقیہ۔

المنزل الرابع فی حد الاسماء الالهية والكونية وما يتعلق بها

اعلم ان رشید که منجمل اسما الوهیت مطلقه قسمی که اسما مشروطیہ بنویتہ اند براسے آنم ظهور
 حسب استعداد مختلفه خود بان بارگاہ طبعی در آمدند زیرا کہ لازم اسما مشروطیہ فی الخارج
 ظهور یافتن است پس آن اسما مختلفه بتجلیات متنوعه چگونه تجلی شدند شرح آن مفصلاً
 بشقوه ہونما۔

اسم بدیع و اسم عقل کل

چون اوقعالے شایه حسب استعداد اسما مذکورہ خویش را اولاً بتجلی بدیع السموات
 والارض مبدع الكل یافته بدائرہ انبساط بداعیہ تجلی گردید و من بعد براسے قبض و تصرف
 و سے دائرہ ادراک انقباضیہ را برآن بگذاشت تا از تجلی ادراکیہ انقباضیہ تجلی انقباضیہ
 بداعیہ را مرکز یا المدرك نماید پس ہمون مرکز مدرك را معلوم عام مفصل و متصل عقل اول
 می نامند زیرا کہ آن مرکز مدرك با نور جوہریت خود مبدع الكل را منقبض الكل فرمودہ

توقف اسما کونیہ مشروطیہ
 بر اسما کونیہ مشروطیہ

در قبض و تصرف او تعالیٰ شانہ داده است تا او تعالیٰ بدو اسما مشروطیہ را ظهور بخشد
 کند و الا امکان ممکنات را فی الخارج وجودی غیر ممکن۔ پس بمون الوہیت مطلقہ
 باعتبار دائرہ انبساطیہ بداعیہ مبدع الكل قرار یافتہ باسم بدیع موسوم گردید۔ و باعتبار
 دائرہ ادراکیہ انقباضیہ مشار الكل بدیادہ اور العقل کل نام نہاد۔
 و انبساط بداعیہ اسم بدیع در دائرہ ادراکیہ انقباضیہ تمامہا منقبض نشد بلکه بداعت
 ازان دائرہ ادراکیہ وسیع تر است لهذا آن را رب عقل اول میگویند و عقل اول باعتبار
 ادراک انقباضیہ خود انبساط بداعیہ را کلیتاً منقبض کردن نتوانست بلکه بر او انقباض
 عاجز آمدہ احتیاج الی المکرر آورد لهذا سے رام ربوب اسم بدیع میگویند۔

اسم باعث اسم نفس کل

و ایضا او تعالیٰ شانہ بفرمان ربنا و باعث فیہم رسولاً منہم بتلوا علیہم
 ایتلاف اشتغال مبدع الكل و مشار الكل را مشغول گردانیدہ موسوم باسم باعث شد
 زیرا کہ آن تجلی مشتعلت قاعلی انبساط بداعیہ است۔
 همچنین او تعالیٰ شانہ اولاً اسما بدیع و عقل اول را تجلی بالاطلاق ساخت باز بر آن
 استوائش تجلی فعلیہ را بر دائرہ انقباضیہ تجلی کرد و او را بحالت ایجاب آورد و بہ لوح
 محفوظ و نفس کل موسوم گردانید و اکتب علی فی خلقی و ما ہوا کائن الی یوم
 القیامۃ بر آن بر نایست قاطع و این تجلی ایجابیہ در جوف دائرہ علت قاعلیہ و
 انبساطیہ بداعیہ شدہ است زیرا کہ انبساط بداعیہ تا حینیکہ از علت قاعلیہ خود تجلی انقباضیہ
 را در خود موجباً ندارد و ظهور بداعیہ را بہ مبدع الكل نخواہد یافت لهذا اسم باعث باعتبار علت

تجلی انبساط اسم بدیع۔ تجلی انقباض اسم عقل کل

تجلی اشتغالیہ اسم باعث۔ تجلی ایجابیہ اسم نفس کل

فاعلی خود در خود و فعلیت کلیه مبعوث داشتند رب اسم لوح محفوظ و نفس کل گردید و اسم لوح محفوظ باستبار ایجاب کلیه خود دایره علت فاعلی را با نقیض موجب متجلی ساخته مربوط اسم باعث شد و چنانکه ربط رب و مربوط بین الاسما بدیع و عقل اول هر دو بر این باسحق صدق آمد و بود همچنان در میان اسما باعث و نفس کل مصدق کن.

و اسما بدیع و باعث را به نسب عقل اول و نفس کل در عالم الهیه و سه رب اطلاق و من ابتداء اسم طبیعت کل لغایه اسم جامع جمیع اشیا رب واحد می گویند زیرا که همه مربوطات در دایره انبساط بداعیه و ادراک انقباضیه مرکب و منقبض گشته اند که آب و ام علوی آن مربوطات همون اسما بدیع و باعث اند و ایضا همون اسما را من ابتداء اسم باطن لغایه اسم رفیع الدرجات جامع الارباب میخوانند زیرا که باعث ارباب تحمینه ازان انبساط اسما بدیع و باعث متحقق است که آب و ام اطلاق او شان اند.

و نفس کل ذالک عقل اول و نفس کل را بطحا اسما بدیع و باعث در عالم مفصل و مربوط نقیدی و من ابتداء اسم طبیعت کل لغایه اسم جامع جمیع اشیا جامع مربوطات میگویند زیرا که آن مربوطات خود را در دایره انبساط بداعیه و انقباضیه منقبض آورده اند تا مکونات بعالم امکان ظاهر آیند که آب و ام معنوی آنها نند. ن و القدر و البسط و بر آن منصوص است و ایضا عقل اول و نفس کل را من ابتداء اسم باطن لغایه رفیع الدرجات مربوط واحد می نامند زیرا که او اثر انبساط بداعیه و انقباضیه را بتوافق استعداد خویش گرفته مربوطات تحمینه را متاثر ساخته است که آب و ام سفلی او شانند.

اسم باطن و اسم طبیعت کل

آب و ام علوی - آب و ام اطلاق - آب و ام سفلی - آب و ام معنوی - آب و ام سفلی

تجلی قایل بر اسم باطن - تجلی طاریه اسم طبیعت کمال

ایضا او تعالی شانه تجلی اشتغال قوی خود ز قابلیت اسماء مشروطه را که قوه قبول استعداد
مختلفه داشته اند مشغول ساخته با اسم باطن موسوم شد و آیه هو الاول والاخر والظاهر
والباطن بدو لازم است بعد از آن اوتعالی شانه تجلی مستوره مختلفه اسماء مذکور را که
قابلیت مختلفه دارند تجلی بر سر است تمام گردانیده با اسم طبیعت کل موسوم کرد و معنی زوال القاب
و ما یسطرون بدو مستلزم - پس اسم باطن از رویکه در خود قوه قبول استعداد مختلفه
داشته است رب اسم طبیعت کل آمد و اسم طبیعت کل از رویکه که مقبول است و استعداد مختلفه
گشته است بر یوب اسم باطن آمد اگر کسی اعتراض کند که قابل آن قومیت صرفیه که قبول
کند قابلیت را عام از اینکه معنی اش موضوع بر اسم استعداد مختلفه باشد یا بر احوال حصول
شده - و مقبول آن قومیت ایجابیه که مقدمی می گرداند استعداد مختلفه را و اینچنین مقبول
یا قابل خویش جمع نمیشود زیرا که هر شئی بر اسم آن قابل باشد که محتاج گردد و جانب مقبول
خود و نیز هر شئی بر اسم آن مقبول باشد که مقوم گردد به سوسه قابل خویش و الا
اجتماع نقیضین مع استعداد مختلفه در آن واحد لازم خواهد آمد و این محال است و
متنع - و چون قابل و مقبول بین قبیل باشند پس چگونه قابل را نسبت به ربوبیت
کنند و مقبول را به ربوبیت -

جوابش اینکه حالتهاست مذکور که میان قابل و مقبول واقع اند یعنی حالت احتیاج
قابل مع المقبول و حالته مقوم مقبول مع القابل اعتباری پنداشته می شود و حقیقی
بلکه آن را از قبیل فرضی و وهمی شمرده اولی است اگر حالتهاست قابل و مقبول را
بسیل حقیقی نماند لا محاله آن قوه تقدیریه حقیقیه استعداد مختلفه و قابلیت متعدد
را مقبول شمرده اند زیرا که قوه تقدیریه حقیقیه قابل گردد بر اسم استعداد شئی واحد

وهمی با عرض فافهم

اسم آخر و اسم جوهریها

ایضا او نشان آن استعداد مختلفه مشتعلیه را در دایره انبساط با عیة محیط گردانیده موسوم
 باسم آخر شد و همچنین او تعلقه شانه آن قابلیت مختلفه موجب را در دایره ادراک
 انقباضیه محاط با مرکز آورده ویرا موسوم باسم بیولا و جوهریها گردانیده و اسم آخر از چو چیکه
 در خود استعداد مختلفه مشتعلیه را با انبساط بدایه محصور گردانیده است به واسطه الصور
 گردیده رب جوهریها گشت که کنه هو الاول و الآخر و الظاهر و الباطن در او
 مستتر است و اسم جوهریها از وجهیکه در خود قابلیت مختلفه موجب را به مرکز مدکره منقبضه
 مستور نهاده است با قابل الصور گردیده مربوط اسم آخر گشت که سرن و القلم
 و مایطرون در و لفون است.

اعلم ان رشید که قوتها و اسب الصور و قابل الصور به قوتهاست خویش با اعیان
 خارجی متصل و با اعیان خارجی متفصله منفصل میگردد یعنی آن قوت و اسب الصور
 بحالت اتصال متصل با قوت فعلیه و اسب و بحالت انفصال متفصل با قوت فعلیه و اسب
 میشوند چنانچه نقطه که قوت مولده است قبل از صدور فعل فاعل در خزانه صلب بصورت
 بسیط که آن را دم می گویند متصل بفعل فاعل می ماند باز همان صورت بسیط بعد
 صدور فعل فاعل بصورت منجزه منفصل گردیده به قوت مولده نام میگردد که آنرا نقطه
 می گویند و همچنین قوت قابل الصور که بحالت اتصال متصل با قوت قابله التفعلیه
 و بحالت انفصال متفصل با قوت قابله التفعلیه می ماند چنانچه رحم که قابل قبول نقطه

مجلس و اسب اسم آخر و اسب جوهریها

تا حینیکه از قوه ماسکه انفعالیه خود آن لطفه منجزه را با الا اتصال داشته است متصل
 می ماند و تا حینیکه وسه از قوه مصوره قابله خود همون لطفه منجزه را با الا اتصال نهاده
 است منفصل می گردد پس در اینجا دو اشکال نهائی می شوند - اشکال اول آنست که
 احاطه اسم آخر با انبساط بدایعیه بر محاط ادراک انقباضیه کالاحاطه حاوی و محوی می باشد
 که سطح باطن حاوی با سطح ظاهری محوی مماس دارد چنانچه محدود الیجات که سطح باطنش
 مماسیت با سطح ظاهری فلک هشتمین میدارد - اما در محدود الیجات و در افلاک ماعداه همون
 قدر فرق است که سطحات افلاک ماعداه ظاهره باطنها جو فانی جو فیه حاوی و محوی بوده
 باشند و محدود الیجات بدین قبیل نیستند بلکه او از سطح باطن خود بر سطح ظاهری فلک هشتمین
 مماسیت داشته صرف حاوی گشته است زیرا که حکما بر سطح ظاهری محدود الیجات اطلاق
 خلا و ملا نمی کنند پس در جمیع سطحات ظاهره و باطنه افلاک بوجه بودن حاوی و محوی
 او شان وضع و این و کم که از مقولات عشره اند مستلزم می آیند - و نیز آن مقولات در
 محدود الیجات فقط بر سطح ظاهری وسه لازم می آیند و ایضا همه افلاک حاوی و محوی
 بوجه یک جنسی جوهر تقییدیه خود حاوی و محویا گردیده اند بخلاف محدود الیجات -

اشکال اول

پس از اینجا مستتب می شود که چون احاطه اسم آخر بر اسم جوهرها کالاحاطه حاوی محوی
 باشد و در حاوی و محوی مقولات وضع و این و کم لازم می آیند فلما محال مقولات
 مذکوره در احاطه انبساطیه اسم آخر در دایره انقباضیه جوهرها هم لازم آیند و نیز
 در حاوی و محوی اختلاف جنسیت اجتمعه یا بدین شایان جوهر اطلاقیه انبساطیه
 (اسم آخر) جوهر تقییدیه انقباضیه (اسم جوهرها) نیست رفع آن اشکال (در این
 که اسم آخر که معرفت دایره بدایعیه احاطه کرده است جوهر است اطلاقیه مجرد عن
 ماده)

رفع اشکال

و در مرتبه اطلاق خود مطلق نگاشته است پس ازین احاطت در دایره انبساطیه
 پیچکونند از قبیل مقولات عشره که وضع و این و کم اند صادق نمی آیند و همچنین دایره
 در آن انقباضیه که با اسم جوهر میاید که با مرکز آمده است عرضیت تقیدی داشته
 متلبس با ماده و در مرتبه تقیدیه تا گردیده است و درین جوهر تقیدیه بوجه احاطه
 اطلاقیه انبساطیه آن مقولات مذکوره نیز مرتفع می شوند پس احاطه اسم آخر با جوهر
 بها با وصف اختلاف جوهرین و عدم لزوم وضع و این و کم کالاحاطه حاوی و
 محوی مصدق شد متبرقیه. و اشکال دوم اینکه آن اسم آخر با دایره انبساطیه خویش
 را با احاطه مستیره گردانیده است و این اسم جوهر میاید دایره انقباضیه خویش را
 با مرکز بهم آورده است فلیکف تصورین المستدیر و مرکز رابط الیه یقع بین الرب
 و المرئوب. درقع این اشکال آنکه که ربط اطلاقیه اسم آخر بوجه ربوبیت اطلاقیه خود
 در خود باعث کلیه داشته بالانبساط احاطه کرده است در ربط تقیدی اسم جوهر بها
 بوجه ربوبیت تقیدی خود در خود انقباض تمام نهاده بهم با مرکز (کاللازم و الملزم)
 آمده زیرا که آن ربط که در میان اسم آخر و اسم جوهر میاید مربوط است ربطیت
 صرف. و همان ربط صرف در ربوبیت اسم آخر ربط اطلاقیه رابع بالانبساط گردیده
 بواسطه الصور آمد. و همچو لازمی جوهر میاید در ربوبیت اسم جوهر بها ربط تقیدی
 مرشح انقباض شده قابل الصور گردید و همچو لزومی با اسم آخر گشت و اسم آخر ازین
 ابتداء اسم ظاهر لغایه اسم رفیع الدرجات محیط الارباب و من ابتداء اسم شکل کل
 لغایه اسم جامع جمیع اشیاء و اسب المرئوبات میگویند و همچنین اسم جوهر بها را من
 ابتداء شکل کل لغایه اسم جامع جمیع اشیاء قابل المرئوبات و من ابتداء اسم ظاهر

اشکال دوم دفع اشکال
 اقتضای بین الرب و المرئوب

لغایۃ اسم رفع الدرجات مقبول الارباب میگویند۔

اسم ظاہر و اسم شکل کل

و باز او تعالیٰ شانہ بقوۃ و ایبۃ خود دائرۃ انبساط بداعیہ را بمصورات و ایبۃ ظاہر نموده
 باسم ظاہر موسوم گردید کہ فشار ہوا اول و الآخر و الظاہر و الباطن است۔ و همچنین
 او تعالیٰ شانہ باز بقوۃ قابلہ خود دائرۃ انقباض ادراکیہ را بمصورات قابلہ تمیز ساختہ اورا
 بہ شکل کل نام نہاد کہ فشار ن و القادر و ما یسطرون است و اسم ظاہر از روئے کہ
 خود را در دائرہ انبساط بداعیہ بمصورات و ایبۃ آوردہ است رب شکل کل شد۔ و اسم شکل کل
 از روئے کہ خود را در دائرہ ادراک انقباضیہ بمصورات قابلہ تمیز ساختہ است مرئوب
 اسم ظاہر گشت۔

اعلم رشید کہ آن مصورات و ایبۃ و قابلہ باسم لازم و ملزوم اند۔ زیرا کہ مصورات و ایبۃ
 وصف و ایبۃ خویش را متعدی می گردانند در آن محل کہ قبول کند صورتیست مختلفہ را کہ
 مصورات قابلہ اند۔ و همچنین مصورات قابلہ در محل قابلہ خود مصورات مختلفہ را قبول
 می کنند از وصف و ایبۃ کہ مصورات و ایبۃ اند۔

بس ازین تلازم مصورات و ایبۃ بالترام غنی آمد۔ و مصورات قابلہ بالترام اقصاری
 و اسم ظاہر را من ابتدائے اسم حکم لغایۃ اسم رفع الدرجات ظاہر الارباب و من ابتداء
 اسم جسم کل لغایۃ اسم جامع جمیع اشیاء و ایبۃ المرئوبات میگویند۔ و همچنین اسم شکل
 کل را من ابتداء اسم جسم کل لغایۃ اسم جامع جمیع اشیاء قابل المرئوبات و من ابتداء
 اسم حکم لغایۃ اسم رفع الدرجات مظهر الارباب می گویند۔

بسم الله الرحمن الرحيم
 الحمد لله رب العالمين
 والصلاة والسلام على
 سيدنا محمد وآله
 الطيبين الطاهرين
 اجمعين
 اللهم صل على
 محمد وعلى
 آل محمد
 كما صليت
 على
 نبيك
 وآل نبيك
 الطيبين
 الطاهرين
 اجمعين
 اللهم صل على
 محمد وعلى
 آل محمد
 كما صليت
 على
 نبيك
 وآل نبيك
 الطيبين
 الطاهرين
 اجمعين
 اللهم صل على
 محمد وعلى
 آل محمد
 كما صليت
 على
 نبيك
 وآل نبيك
 الطيبين
 الطاهرين
 اجمعين

اسم حکیم و اسم جسم کل

جملی و اسم حکیم جملی قایم جسم کل - لفظ کائن و کون - مظهر قایم کائن و کون

او تقالے شانہ بقوۃ اطلاقہ خود استعداد و امیب الصور را در دائرہ انبساط بداعیہ
 بہ ترتیب نام مرتب ساخته باسم حکیم موسوم شد - و فرمان کان اللہ واسع حکیم
 بر آن تجلی است - و ایضا او تقالے گشایہ بقوۃ انقباضیہ خود قابل الصور را در دائرہ
 ادراک انقباضیہ بہ ترکیب کلیہ ترکیب ساخته باسم جسم کل نام نهاد و نقصن و القلم
 و ما یسطرون بدو منصوص است پس اسم حکیم باعتبارے کہ وصف و امیب را در
 دائرہ انبساط بداعیہ خود اطلاق داشته است رب اسم جسم کل آمد و اسم جسم کل باعتبار
 وصف قایلہ را در دائرہ ادراک انقباضیہ تقیداً بنا دہ است مریوب اسم حکیم -
 اعلم اسے رسید کہ اسم حکیم حکمت بالغہ خود اسما الہیہ خمسہ کبیرہ فوقانیہ را در دائرہ
 انبساط بداعیہ بہ ترتیب اجالیہ مرتب ساخته منبع حکمت و لفظ کائن آمدہ است - و اسما
 الہیہ خمسہ مذکورہ بوجہ ربوبیت و فعلیت مجملہ خود مطلقون اسم حکم گشتہ اند - همچنین اسم جسم
 کل بوجہ قول فضل الحکیم لا یخلو عن الحکم حکمت کلہ خود اسما الہیہ خمسہ فوقانیہ را در دائرہ
 انقباضیہ بہ ترکیب انفصالیہ ترکیب ساخته حافظ حکمت و لفظ کون گردیدہ است -
 و اسما الہیہ مذکورہ بوجہ ربوبیت و انفصالیہ مفصلہ خود مطلقون اسم جسم کل شدہ اند
 و اسما الہیہ مذکورہ فوقانیہ کہ اسما الہیہ و کونیہ تحتانیہ اند بوجہ آیتہ بدیع السخاۃ
 و الارض فانما یقول لہ کون ^{سکن} و ازین زمین زمین کائن و کون فیکون می شوند و الا
 ظہور خارجی ایہا در مراتب خارجیہ ممکن نتوان شد چرا کہ اشیا موجودہ بلا تحقق شئی
 نہ وجوداً و عدتاً محال است وجود و عدم بلا توارذ و اربابہ سلباً متخیل و صدور

وارد بلا توسط ممکن محتج زیرا که او تعالی شانه بوج اطلاق خود احکام صفاتیته خود را
 مطلقاً می سازد پس چگونه اقصاف اثباتیه او تعالی اشیا را معدوم و مراد کونین
 و نوعیت کون ساخته به شخصیات و تلونات مختلفه بیاید یا اقصاف سلویه و سیم شیا
 موجوده را با انقلاب متکثره منقلب گردانیده به شادوات تامه و ناقصه آورد و لو بالقرین
 توارد او تعالی از جهت ایجاب و سلب بعالم امکان مطلقاً شده همه عالم در آن
 واحد کون یا مفید گشته و این خلاف واقع است - پس لایح شد که آن توارد و اطلاقیه
 بعالم اکوان ایجاباً و سلباً مطلقاً محتج بود بالواسطه ممکن نمود - چون او تعالی شانه
 خواست که خود را با سایر الیهات بر مقام سر کونیات اظهار نماید اولاً تجلی اسمائیه خویش را
 بتوافق استعداد آنها بر اسم حکیم که واسطه خاص اوست اطلاق کرد - ثانیاً آن تجلی را بر
 اسم حکیم که منبع الحکمت است بر جسم کل که مرکز خاص اوست درخشاند - ثالثاً آن تجلی را بر
 اسم حکیم که جرم کل که حافظ الحکمت است من حیث التوئیت بگنجداشت - رابعاً منطابرت
 کلیه و جزئی را علی قدر مراتب او شان تبس نظام الافاق پوشانید و لولا که خلقت
 الافلاک درین معنی شایده است - فافهم واسم حکیم را من ابتداء اسم محیط لغایته اسم رفیع
 الدرجات منبع الارباب و من ابتداء اسم جسم کل لغایته اسم جامع جمیع شیا و مخزن المروبات
 می گویند و کذا لک اسم جسم کل را من ابتداء اسم عرش لغایته اسم جامع جمیع شیا حافظ المروبات
 و من ابتداء اسم محیط لغایته اسم رفیع الدرجات محفوظ المروبات میگویند -

اشیا سیمین الرب و المربوب

المسر الخامس فی حد والاسماء الخمسة عشر من الالهیه الکوئیه المایق
 اسم محیط واسم عرش

تجلی محیط اسم محیط تجلی و تجلی اسم کرشم

استوار الرحمن علی العرش

ظلم قوی

علم کے رشید کہ چون حق سبحانہ تعالیٰ شانہ خواست کہ خود راہ نص و لہ صا
 فی السکونۃ و الارض و هو بکل شے محیط بر عالم ملک کہ آن را عالم شہادت ہم
 خوانند محیط آرد تجلی محیط را بواسطہ خاص اسم حکیم تجلی کرد و باسم محیط موسوم گردید و
 بعد ازین او تعالیٰ شانہ مرکز خاص جسم کل را بوجہ یافتن بر تو تجلی محیط بہ بیت عرشی
 ساخت و بر عالم اکوان محیط بالمستدیر گردانیدہ اسم عرش نام بناد پس از وہیکہ
 اسم محیط احاطہ اولیٰ کے را بچوہا بالذات دہشتہ است رب اسم جسم کل برآمد و اسم
 جسم کل از وہیکہ احاطہ اولیٰ را بالواسطہ در خود بنادہ است مرہوب اسم محیط در آمد
 عرش اعظم کے رشید کہ عرش اعظم کہ اور اجدد الجہات نیز می خوانند بر عالم اکوان را
 بر سطح باطن خود از قبل سطح باطنی یکے با سطح ظاہری دیگرے حاویا و محویا باستدارہ محیط
 منطوی گرانیدہ است و همچنین بر عالم اکوان جو فانی جو فانی ظہر جراتا بجدد الجہات
 محاط شدہ اند و بر سطح ظاہری و سے مرکز اطلاق قیست کہ بر آن حکما اطلاق خلا و ملا
 نمی کنند استوار الرحمن است و آیتہ الرحمن علی العرش استوی ہے بر و مخصوص پس
 عرش اعظم از وہیکہ بر عالم اکوان از قبیل محوی محیط می باشد ملک عالم آمدہ و از ہیکہ
 در جوف خود از قبیل حاوی مرکز ثقلی ارض را با موالیہ ثلاثہ محاط دہشتہ است
 ذیک عالم آمدہ پس عرش اعظم از جہت سطح باطنی خود بر نظام الافاق بالذات محیط
 گشت و تجلی اسم محیط بر نظام الافاق بواسطہ عرش اعظم محیط و در اینجا شکے است
 قوی یعنی از عبارت بسوقہ مسطورہ بر لوح دل سالک خطوط توہمات مرشم میگردد
 و دل سالک ما در ورطہ خطر می اندازد زیرا کہ ایقان حضرت موحدین بر آن است
 کہ احاطہ و ہو بکل شے محیط علی کل شے بالذات است و در اینجا بالواسطہ مظنون

و هو خلاف عن التوحيد.

پس این توهم و تسکک که در دل سالک ناشی شده بر بنا عبارت مسطوره است
 یعنی نفس الامر اگر توبه فیه نظری معنی نفس الامر را ناظر آتی داتی که در روح
 مختلفه نکرده ایم پس ترا می شاید که آن عبارت مذکور را بر بنیاد مصدق کنی که آن
 اسم محیط تجلی خود را بر ملک و ملک عوالم که عرش و فرش اند من حیث الاطلاق
 و الصرف بالتساوی داشته است و این عرش اعظم احاطه محیط خود را بر فرش مقدم
 من حیث التقیه والاختلاف بالتخالف بنا و اما ترا احاطگی عرش اعظم بر فرش مقدم
 از قبیل احاطه ذات ایزان مینماید که احاطه عرش بر فرش به نسبت احاطه اسم محیط قریب
 تر است اگر تو حکم فارجم البصر کنی نظر مشاهده خود را از عرش اعظم هم بالا کنی
 پس ببینی که چگونه احاطه اسم محیط بر عرش و فرش من حیث الاطلاق والانبساط گردیده
 است فیه بر فیه و ایضا عرش اعظم و فرش مقدم هر دو در لفظ بکل شیء مندرج
 اند زیرا که حضرات محققین من ابتداء عرش اعظم لغایت ذکر خاک مرتبه اجسام نام نهادند
 و آنها را ایزان مرتبه می پندارند چون عرش اعظم در مرتبه اجسام متحقق شد پس چرا
 نشاید که تجلی اسم محیط علی کل شیء بالذات محیط آید پس بدین بر این شروع شد که
 احاطگی او تعالی شانه با تجلی اسم محیط بر ملک و ملک عوالم محیطا بالذات متیقن شد و احاطگی
 عرش اعظم بر ملک عالم بالعرض فیه از منب من ذاب الصوفیین و هو
 یکتسب من نظر الدقیق اعنی من نظر المشاهده والمعاینه والمفاتیحه بعد الاکتساب
 هو من سلوکهم اگر از عبارت مسبوه اقتضای توهم این بود که احاطگی او تعالی
 شانه با تجلی اسم محیط بر ملک و ملک عوالم بالعرض باید و احاطگی عرش اعظم بر ملک عالم

توضیح

بسیار نظرات صورت

بالذات . فہذا مذہب من مذاہب المتکلمین و بحصول من ملاحظۃ الکتب المستطیلت
 بعد حصول العلوم کلہا و ارتکاب المصنف مذہب الصدوقین لانه فیہ ذم
 تام و ارتقص مذہب المتکلمین لانه فیہ وہما ناقصا فافہم . واسم محیط رامن ابتدا
 اسم شکور لغایۃ اسم رفع الدرجات محیط الارباب ومن ابتدا کے اسم کرسی لغایۃ اسم
 جامع جمیع اشیاء مجمع المربوبات می نامند . و همچنین اسم عرش رامن ابتدا اسم کرسی
 لغایۃ اسم جامع جمیع اشیاء محمد و المربوبات ومن ابتدا اسم شکور لغایۃ اسم رفع الدرجات
 محاط الارباب می نامند .

اسم شکور و اسم کرسی

ایضا حق سبحانہ تعالیٰ شانہ مرہوبیت اسمار کوئی کلمہ یا مفصلا یافت و برائے تفصیل
 یکے بر دیگرے مطابق نص و بزیلہم من فضلہ اللہ غفور اشکوراً کہ خود
 موجود از دیاد و فضل است بمعرفت اسم حکیم تجلی شد و باسم شکور نام گرفت و همچنین
 حق سبحانہ و تعالیٰ شانہ بتجلی و سع کسبۃ السمواء و الارض . بواسطہ حق
 اسم حکیم تجلی گشت و از مرکز خاص جسم کل را بنیابہ التسلیح اعاطہ عرش بہ بیت استدارہ
 منع ساختہ باسم کرسی نام نہاد .

واعلم انہ اشید کہ اسم شکور بتجلی اطلاقہ خود در خود چہن چہتہ بوجہ
 ربوبیت خود کہ رب اسم کرسیت کلینا موجود بالمصدق آمدہ و چہتہ کہ معنی خود قدر
 کنندہ شکر آمدہ گان دارد گنایہ از و استعداد و کمالات است من حیث الکلیت لامن
 حیث الجزئیات . پس مجموع ہمان چہن را اسم شکور میگویند . و ایضا اسم کرسی بتناسب

مذہب حضرت متکلمین . اختیار مذہب مصنف . بنسب بین الرب و المربوب . تجلی و جودہ اسم شکور . تجلی استدارہ اسم کرسی . چہن چہتہ اسم شکور .
 بتصورہ باسم کرسی .

مرتبش در خود بهترین میدارد. جهتی التساع احاطه خود را مثل التساع احاطه عرش اعظم
 تساع بالتحاط داشته و جهتی التساع احاطه خود را بر نظام الاکوان محیط و مستقیم با تکلیف آورده
 پس کرسی باعتبار جهت اول موجد فلک البروج گردید که محیط ثبوتش همونست و
 باعتبار جهت ثانی محدث فلک المنازل که مفصل ثبوتش همون است پس کرسی استجاب
 همین میت فلکین مذکورین راعی نامند که دایره عالم را بالذات موجد بالاجمال کرده است
 و بواسطه فلکین مذکورین محدث بالتفصیل لهذا آن کرسی که خود سببه اعداد عالم
 کون و فساد است بزشرکن آمده و در سبب که اسم شکور است به شکر کاین.

شم اعلم که از ایجاد کرسی در کرسی احکام و آثار ناسوتی پیداشده. و آیه ویزید هم
 من فضله اذنه غفور اشکوراً. ایضاً و لذت شکر تعالی لکن مصدق برین
 معنی است زیرا که عطار مزید رب ذوالجلال به بندگانش موقوف بر ادست شکر او شان
 است. و بندگان و سجدات شکرنت لایزال ازیزید هم من فضله مالامال که نتیجه
 قدر دانی بخل علاست و این قدر دانی رب علایق باب بندگان مشار زیادت و
 نقصان آمده و زیاده و نقصان از قبیل احکام و آثار مرتبه ناسوتیه است لهذا کرسی را
 مبداء احکام و آثار مرتبه ناسوتی گفتن می شاید اگر چیکه عرش اعظم بدست مرتبه ناسوتی
 دارد اما احکام و آثار ناسوتی از دایره کرسی ناشی میگردد و فیه بر فیه و اسم شکور را من
 ابتداء اسم غنی لغایه اسم رفیع الدرجات و اجدالارباب و من ابتداء اسم کرسی لغایه
 اسم جامع جمیع اشیا و مقدر اطر بوبات میخوانند و اسم کرسی را من ابتداء اسم غنی لغایه
 اسم رفیع الدرجات تسع الارباب و من ابتداء فلک البروج لغایه اسم جامع جمیع اشیا
 موجد المر بوبات میخوانند فافهم.

مبداء احکام و آثار ناسوتی - شکر کاین - شکر کاین
 ابتداء اسم غنی لغایه اسم رفیع الدرجات و اجدالارباب
 ابتداء اسم کرسی لغایه اسم جامع جمیع اشیا

اسم غنی و اسم فلک البروج

ایضا حتی سبحان تعالی شانه اسم شکور را به نشر کائن ظاهر نموده قدر اسما را الهیه را به تطبیق استعداد آنها مقدر ساخت و بر او شان بواسطه خاص اسم حکیم به تجلی و اعلم ان الله غنی جمیل - تجلی شده قاسم قدر حمید گشت و منشا اسم شکور را منترع فرموده با اسم غنی نام یافت -

و همچنین حق سبحان تعالی شانه اولاً اسم کرسی را به نشر کن ظاهر نموده نشر اسما را کونیه را بموجب استعداد آنها منتشر داشت - تا ثابرا او شان بمرکز خاص جسم کل تجلی آید تبارک الذی جعل فی السماء بروجاً درخشیده مقسم منتشره را برکت بخشید و منشا اسم کرسی را منترع گردانیده او را با اسم فلک البروج نام نهاد -

اعلم ای رشید که اسم غنی نسبت به اسم شکور داشته بر وجه منسوب شده بیکه استناد مقدر است که آن اسم غنی خویشتر را با وصف موجد کلیه اسم شکور مستند گردانیده قدر فلک البروج را منشا آمد - و دیگر استناد موجد است که آن اسم غنی خویشتر با معنی اسم شکور که قدر کفایت شکر کنندگان است استناد داشته مستند بروج اثنا عشره فلک البروج را من حیث الخواص علی قدر مراتبهم آمده او شان را منخر فلک البروج گردانید - و نیز اسم فلک البروج بمران طریق دو جهت دارد - بیکه نسبت بوثیه که خود را با وصف ثبوتیه اسم کرسی که مستقر اثباتیش فلک البروج است منسوب گردانیده قدر فلک البروج را به انشا آورده - دیگر نسبت قومیه که خود را با وصف محدثه اسم کرسی که نقض اثباتیش فلک المنازل است منتسب گردانیده غنی قدر خواص او شان مقوم و تکمیل ساخت -

تجلی قاسم غنی - تجلی برکت اسم فلک البروج - همین اسم غنی - همین اسم فلک البروج -